

sam piše svojo pravico do obstoja, jo potrjuje edinole s svojo življenjsko zavestjo in je ne uveljavlja z ničemer drugim kakor samó s svojo voljo do življenja.

NAJTEHTNEJŠI argument zaupanja v uspešnost človeškega prizadevanja more biti zgolj optimistična vera v življenje; sposobnost, vztrajati v svojem hotenju vsem težavam in zaprekam navkljub, se poraja le iz življenjske volje, ki je najbogatejše plačilo za priznavanje življenja. Treba je ljubiti življenje, zakaj ljubiti pomeni hoteti. Treba je verovati v življenje, kajti ta vera se po najrahljšem tkivu vzročne odvisnosti preliva v vero v samega sebe, iz katere se hrani življenjski pogum. A tega smo potrebni kakor vsakdanjega kruha. Zakaj nobena stvar na svetu morda ne terja od človeka večje in žlahtnejše hrabrosti kakor spoznanje, da živeti ni samó pravica, temveč dolžnost.

HIŠA MED ŽIVIMI MEJAMI

FERDO GODINA

Zunaj lepo nasajenih ogradov¹ je kipela v nebo cerkev. Pozlačeni kazalci so se lepo videli in slišale so se ure turobno, kakor da bi bog štel korake vsem, ki so se po njivah, po travnikih in šumah pehali v potu svojega obraza.

Bolj od ceste se je med živimi mejami skrivala hiša upokojenega plebanuša Klepca, ki je v miru preživljal zadnja leta svojega življenja. Človek bi se skoraj izgubil med zelenjem in cvetjem in med ozkimi kolniki, ki so se križali na vsak streljaj. Na vzhodni strani so se dotikale grunta njive, ozke, razdeljene s širokimi mejami, na zapadni pa so bile posejane hiše, pokrite s preperelo slamo ali s staro opeko. Pod sadovenim drevjem so leta in leta sedele te preproste, toliko ljubljene kočice. Z nizkimi, poševnimi okni so gledale na cesto. Pred njimi so bili vrtovi, porasli z gibatim slakom, visokimi baračnicami in z bujno solato. Te hiše so dedovali ljudje, ki jih je vsako desetletje vrglo na drugi konec zemeljske oble. Ameriko, Avstralijo, Evropo, ves svet so poznali. Odhajali so z upi v srcih, s tihim pričakovanjem, in se vračali, če prej ne, na stara leta pod domačo, skromno streho na krpo zemlje, katero so dobili od očeta ali matere.

Tu je upokojeni plebanuš Klepec pasel svoje ovce. Poznal je vse že od malega, navdajal jih je z božjim strahom in jih delal odporne proti grehu. Pripravljal jih je za veliko borbo s satanom.

To je vélika stvar. Umaknil se je Klepec službenemu delovanju, krstu, poroki in drugim dolžnostim. Vse to je prepustil drugim. Sam je živel za ideje in bil ne le za svojo faro, temveč za vso ravno pokrajino odgovoren pred Bogom za ljudi, ki so obdelovali to zemljo.

Če so ga na cesti srečevali, so že od daleč vzdigovali klobuke. Ko

¹ sadovnjak.

je Klepec šel mimo, so se obračali in gledali za njim. Starci in starke so ob takih prilikah šepetali med seboj:

»Svetnik bodo Klepec.«

Klepec pa je šel z dvignjeno glavo in se ni ozrl ne na levo ne na desno. Reverenda se mu je opletala okrog nog. Vedel je, kaj mislijo ljudje o njem.

S premožnimi kmeti je bil Klepec vedno v osebnem prijateljstvu. Pri njih se je pomudil včasih pri večerji, pri kosilu, tudi s konji so ga kam potegnili. Z njihovo pomočjo je tudi osnoval družbo, ki je ustanovila hranilnico in kupila ogromen log, daleč nekje v Slovenskih goricah. Dasi se je Klepec v svoji mladosti zanimal le za teološke probleme in se pridno učil moralke, pedagogike in svetega pisma, se je vendar na stara leta vrgel na lesno trgovino, kar ni bilo samo njegovo osebno zanimanje — sam je to vedno zanikal — skušal je namreč svoje ljudi tudi gospodarski dvigniti. Spoznal je, da je poleg duhovnega življenja tudi potrebno telesno, zato se je oprijel lesa.

»Navdahnil me je sveti duh pred nekaj leti«, je dejal vsakomur, ko so govorili o logu. Takrat je pričel pisariti na vse strani, pogajal se je s trgovci in nazadnje so ljudje bili vsi prepadeni, kajti poleg dobrega dušnega pastirja je postal Klepec izvrsten lesni trgovec. Kaj vse zmorejo duhovniki. Vse vedo, povsod so strokovnjaki, v nauku božjem pa so bolj avtoritativni kakor Jezusovi apostoli sami.

Zelo mnogo je delal Klepec v svojem domu in je mogoče prav zaradi tega tako ljubil svojo hišo.

Cvetje čisto posebne vrste je polnilo vrt, grede so bile polne paprike in paradižnikov. Po dvorišču po so bile v kupih nametane doge vseh vrst. Ogromna hrastova bruna so ležala druga čez drugo, in redki mizarški mojstri so prišli ogledovat vse to in premetavat močni les. Sicer se temu ni nihče približal. To ljudstvo ni bilo za trgovino.

To je čutil poslednje čase tudi sam plebanuš Klepec, kajti ni mu šlo vse tako gladko, kakor si je mislil. Tudi nejevolja in nesporazum sta se pojavljala tu in tam, a plebanušev vpliv in oseba sta bila vendarle močnejša. Oster in nepopustljiv je znal biti. Nihče izmed njegovih ni smel črhniti niti besede glede trgovine. Sedeli so pri takih razgovorih kmetje topi in so poslušali, kako je govoril Klepec. Prav tako je obračal glavo in mahal z rokami kakor na prižnici. Vse delničarje je navdahnilo sveto spoštovanje in nihče ni črhnil besede, čeprav je bila nepravilnost trgovskega poslovanja plebanuša Klepca očitna.

»Oni že vedo, oni so duhovnik«, so se vdali in kimali. Šele doma so družinam dokazovali, kako bi prav za prav moglo biti.

Plebanuš jih je poznal. Vedel je, da bodo odnehali. Če se je kdo postavil po robu in dejal, da pri lesu propadejo, je uporabil Klepec zadnje sredstvo: »V imenu tistega, ki je nad nami, delamo mi!« Tedaj je oni utihnil. Plebanuš je bil videti prav tak kot na prižnici, ko je pokazal na Presveto² v oltarju.

² hostija.

Zopet je teklo vse po njegovem, kupili so ali prodali, kakor je hotel Klepec. Tu v tej hiši je tuhtal vse dneve o tem. Po teh razmišljanjih je delal zopet za duše. Pridigal je tretjerednikom, spovedoval v cerkvi in s tem delal neprilike farnim gospodom, s katerimi se ni nikoli razumel.

Drugače je pa Klepec maševal doma v mali sobi in kuhar Tinč mu je ministriral. Star in bolehen je bil Klepec in mnogokrat ni mogel iz hiše. Ljudstvo pa je bilo vendar navezano nanj. Hodili so k njemu od vseh strani, tožili so mu svoje gorje, ga spraševali za svet in razkladali pred njim vse spore, ki so jih imeli med sabo.

Klepec je sedel za mizo, dobrohotno zrl na nesrečnika, nato mu z živimi besedami povedal kak svetopisemski primer. Stopil je k njemu in položil roko na tožečega. Duh po duhovniškem oblačilu je omamil vsakogar, roke, ki so sleherni dan držale najsvetejše, so se ga dotaknile. Moj bog! Odhajali so lažji in potolaženi so prenašali gorje.

Vse to je bilo naporno za Klepca, kajti bil je že star, a tako delo zahteva krepke narave. A on je vse to prenašal kot sladko breme, ki mu ga je naložil bog. »Malo je izvoljenih«, je dejal mnogokrat, ko je govoril s kom o tem.

Tako sta živela leta in leta s kuharjem Tinčem v strahu in miru božjem. Tinč je bil kmetski sin. Sukal se je že okrog štiridesetih let in mlajši mu sploh drugače niso rekli kot Klepčev Tinč. Tudi gospodje, ki so obiskovali Klepca — teh ni bilo malo — so ga vsi poznali. Debel je bil, z golo glavo, z majhnimi podplutimi očmi. Roke so mu visele ob okroglem telesu prav tako, kakor bi ne bile njegove. Klepec ga je cenil, čeprav je včasih Tinč postal preveč prijazen z vinsko kapljico. A drugače je bil Tinč vesten človek. Kuhal je Klepcu, ga kopal in skrbel za plebanuševo rahlo zdravje. Mirno sta živela Klepec in Tinč, in o raznih govoricah, ki se mnogokrat pletejo o duhovnikih in ženskah, ni bilo niti sledu. Vsi so se zgledovali po Klepcu.

Tisti dan je bil eden med mnogimi poletnimi dnevi, ko sonce ves dan greje zemljo in se narava komaj na večer oprusti neznosne vročine. Mušice in redki hrošči so letali v toplém zraku. Netopirji so se v mraku zaganjali nad drevjem. Ozračje je bilo tako prijetno, čeprav je bila navadno vas prazna. Tu in tam se je pokazal kak človek, ali pa je kdo divjal s kolesom, da se je za njim dvigal prah. Zopet je bilo vse mirno. Mrak, ki je vidno objemal vas, je zgodaj uspaval trudno ljudstvo.

Kuhar Tinč je bil tisti dan dobre volje. S plebanušem sta bila sama vse popoldne in božji mir je vladal v hiši.

Ko je prišel večer, je Tinč hitel in opravljal vse z največjo naglico.

Pa kakor nalašč so začeli prihajati ljudje drug za drugim k plebanušu, ko sta ona dva po navadi že odmolila in legla. Plebanuš se ni jezil, kajti vedel je, da ljudje ves dan delajo in imajo šele na večer toliko časa, da lahko stopi ta ali oni k njemu. To je plebanuš vedel, zato ni bil nejevoljen, da so prišli tako pozno.

Ko je Tinč opravil, je šel v svojo sobo, pospravljaj je po njej in nekaj stikal po omari.

V tistem trenutku je nekdo udaril po šipi. Ta, ta, ta.

»Si sam?« je siknil Tinč k onemu, ki je stal pod oknom. Nagibal se je čez okno. Lica so mu smešno visela in bil je sila vznemirjen.

»Drugi so na cesti — pa gospod so doma«, je šepetal oni spodaj in pokazal na svetla okna, kjer je še Klepec sprejemal obiske.

»Nič ne škodi, pridite skozi okno.«

Tako se je zgodilo. Štirje kmetski dečkenci so se potegnili v Tinčevo sobo. Bili so stari okrog šestnajst let. Prav za prav so šele pred kratkim začeli vasovati. Tinč je letal okrog, zdaj je vzel iz omare klobaso, zdaj kruh in še kakšno reč, katero so fantje v temi nerodno otipavali.

»Ja, dečki, veste, gospod so ostali doma«, je rekel Tinč. »Nekaj so betežni. Ne smemo biti preglasni.«

Kadar je šel Tinč po kakšno stvar v kuhinjo, so vsi utihnili. Kaj bi tudi bilo, če bi plebanuš vedel, kaj se godi v Tinčevi sobi. Sicer pa je bil plebanuš star. S preveliko vnemo se je zanimal tudi za vse drugo, da bi mogel opaziti, če ni kaj pri hiši v redu. To je Tinč dobro vedel, zato je fante spustil skozi okno.

V začetku so bili zmerni. Tiho so sedeli, se kaj smejali in si močne svinjske klobase zalivali z žganjico. Kako tekne človeku tako v temi, ko je vse tiho in skrivnostno. Tinč je radodarno nalival in pazil, da ne bi v temi razlival. Prijeten vonj je napolnil sobo.

Z vsakim trenutkom so postajali boljše volje. Klobase so teknile in alkohol je deloval. Tinč je bil sedaj ves drug kot navadno pred ljudmi, ki so prihajali k plebanušu. Takrat je imel nekaj svetniškega na sebi. Sedaj se je pa čisto spremenil. Gorel je v obraz, govoril trdo in težko dihal. Fantom je povedal kaj in vsi so ga poslušali. Nato so prasnili v tih smeh, se valjali po postelji in so bili veseli nad vsem tem, kar se je dogajalo. Videti je bilo, da niso prvič pri Tinču, kajti postali so domači in se niso ničemur čudili. Tinč je sedel med njimi in objemal Zodoša in Krampačevega. Postajal je vedno bolj razgret. Duh po klobasah in žganici je puhtel iz njega.

»Dečki, preveč ne smemo danes. Rajši drugič, ko ne bo plebanuša.«

Zopet so postali tihi. Tinč je povedal Krampaču in Zodošu kaj na uho, stisnil tega ali onega k sebi in približal svojo neobrito brado k dečkovemu licu.

Zagomazelo je po Zodošu, kajti začutil je tedaj velika, trda Tinčeva usta na svojih licih. Spreletel ga je neprijeten občutek, kot še nikdar v življenju. Tinč je moški pa je njega poljubil. Pijan je, je pomislil Zodoš. Bila sta on in Krampač že večkrat pri Tinču, pa je samo polagal roke nanju. V prijetni razigranosti so se tako zmeraj igrali.

Danes se je Tinč razživel. Pride v človeka, pa se ne more braniti, da ne bi delal neumnosti.

Tinč je stisnil oba fanta k sebi in trepetal v lepem občutju. Fantoma je bilo čudno neprijetno. Nato so pili ali jedli in zopet je Tinč pokril vse to s svojimi šalami. A njegovo veselje je bilo strastno.

Začeli so si praviti mastne šale iz svojega življenja. Poslušali so drug drugega in kadar je kdo kaj povedal, so se tiho smejali in si zaželeli deklet. Bili so vsi v ognju. Pa kaj ne bi bili mladi smrkavci,

ki jim trije, štirje kozarčki poženejo kri, da ne vedo, kaj bi počenjali.

Mataj, ki je ležal na postelji, se je spomnil na plebanuša. Kaj, če bi šel pogledat, kaj se godi v njegovi sobi. Oni v sobi sploh opazili niso, da je šel ven. Saj so govorili med seboj, se neumno stiskali in se tiho krohotali. Kdo se bo sedaj brigal za koga. Mataj je tiho zaprl vrata za seboj in za trenutek obstal v velikem, temnem hodniku. Zgoraj nad vrati se je skozi okno rinil mesec, da so se svetle krpe poznale na steni.

Mataj je šel k plebanuševi sobi sključen in se je oprijemal zidu. Bal se je, če bo oni, ki je pri Klepcu na obisku, odprl vrata. Lahko bi se primerilo. Stisnil se je v kot, kjer je bila trda tema, in prisluhnil. Pomiril ga je pogovor, ki se je slišal iz sobe. Govoril je Klepec in nato zopet oni, ki je bil pri njem.

»Gospod plebanuš, ni bilo prav, da smo ga kupili. Lesa nimamo kam odvažati in tu pri nas, saj vidite, kako ga ljudje slabo kupujejo. Nekaj dog ste prodali in par hrastov. Tam pa gori denar, še hranilnica nam bo v nevarnosti, če ne bomo kako dregali.«

»Ne boj se, Pintarič! Dobimo mi svoje iz loga. Ni to v blato vržen denar, kot si misliš. Sedaj bo Italija jemala les in cene poskočijo, to je gotovo. Nemčija rabi lahek jagnjedov les za aeroplane. Ni boljše zemlje za to drevo, kot je v logu. Že ta les bo pokril čez nekaj let kapital in obresti, razen tega bomo sporočili vlagateljem, da bo hranilnica kupovala vložne knjižice za parcele v logu. Naše ljudstvo gre v svet, ali ni boljše, da bi ostalo doma?«

»Rajši — ne vem kaj drugega — kot pa krčit tja v hribe in kopat pesek, gospod plebanuš.«

»Tako ti! Pa vsi niso Pintariči. Koliko jih je, ki bi zahvalili Boga, ko bi imeli košček peska.« Oba, plebanuš in Pintarič sta se rahlo smejala. Tedaj je odprla vežna vrata neka ženska in je tipajoč lezla proti hišnim vratom. Potrkala je in vstopila. Plebanuš ji je odzdravil. Ko sta si ona dva segla v roke, je šel Pintarič pomirjen od plebanuša. Ponosen je bil na svoje bogastvo in je zadovoljno kašljal, ko je šel po vrtu na kolnik.

Mataj je iz sobe zopet slišal pogovor. Ženska je nekaj govorila, pa ni mogel razumeti. Šele plebanuša je razumel, ko je dejal glasno:

»Zakaj pa si pustila, da te je prijel?«

»Lepo prosim, duhovni oče, stisnil me je k sebi, jaz pa nisem nič mogla«, se je sedaj slišalo.

»Si si kaj pozelela?«

»Nič, lepo prosim.«

»No, pa dogaja se zadnje čase, da tretjerednice plešete.«

»O, saj plešejo. Še v krčme hodijo«, je klepetala Škrgetova, saj jo je Mataj takoj spoznal. In ženska je naštevala, da pleše Zobovčeva, Špilakova, Gobočeva in še druge. Nekaj trenutkov je vladala v sobi tišina. Mataj ni vedel, ali si plebanuš piše ali kaj.

»Pokoro prejmi«, je dejal končno plebanuš. Ona je pokleknila — Mataj je slišal dobro. Vzdrhtel je in se globoko v trebuhu smejal. Po pokoro je prišla, je pomislil. Vse tretjerednice hodijo h Klepcu po

pokoro, spoved jim ni dovolj. Še se je smejal in lezel nazaj v Tinčevo sobo.

»Vraga, ne hodi več ven. Plebanuš te lahko slišijo«, je tiho menil Tinč. Mataj pa se je smejal in se pokal po kolenih. Vsi so ga spraševali, on pa se je komaj pomiril.

»Saj ni greh, če plešeš«, so si pritrjevali dečkeci.

»Da ni greh?« se je začudil Tinč. »Kaj ne bi! Ženska je vrag. Vi ste še mladi, je ne poznate«, je sikal. Fantje so se mu na tihem smejali. Kaj, pustiti ženske!

Tinč se je že bal, da ne bi plebanuš česa slišal. Lahko bi, saj so postajali fantje vedno bolj razigrani.

»Drugič, ko bomo sami, bomo lahko ostali vso noč«, je šušljal Tinč, ko so fantje odhajali skozi okno. Še je Tinč katerega stisnil za slovo in ko so s krohotom odšli po ogradu na cesto, je bilo vse tiho. Ura v zvoniku je bila počasi in zamolklo. Po hišah je bilo temno, kajti ljudje so že spali.

Pri plebanušu je še brlela luč. Okna, ki so gledala izza visokih živih ograj, so se motno risala v mesečini. Tako miren in spokojen je bil dom, v katerem sta prebivala Klepec in Tinč. Niti list se ni ganil v tej noči. Še sova in čuk sta se nekje potuhnili.

Klepec je čutil vso to harmonijo vaškega življenja, vso pestrost, ki jo prinašajo dnevi, in mir, s katerim blagoslavlja noči to zemljo. On je dojemal vse to kot sad vsemogočnega, ki je ustvaril svet in vse stvari na zemlji. Čustvoval je. Ljubil je zemljo, ljubil te preproste domove, ljubil je cerkev, ljubil je ves ta plod božjega dela. Bog mu je bil neomejen gospodar in on, njegov hlapec, je izvrševal zapovedi svojega gospoda.

Klepec in Tinč sta bila sama. Oni, ki so bili pri plebanušu, so že odšli. Tiho sta molila in na cesto se je slišalo samo brenčanje muh.

Ta hiša je bila podobna Adamovemu paradizu. Obdana je bila s cvetjem in sadovenim drevjem. Bile so njive, vas in cerkev, bobnenje ure se je slišalo — res, pravi paradiz.

Še sta molila plebanuš in Tinč, kot vsak večer. Dolga je bila ta molitev.

Preprosta postelja, divan, ogromno verskih knjig v omarah, vse to je polnilo Klepčovo sobo.

Križ je visel pred plebanušem, velik lesen, z izmučenim Jezusovim obličjem. Čudno je prav za prav. Mnogokrat nas namreč pretrese podoba trpečega človeka, ki prav za prav ni nič v primeri s trpljenjem Kristusovim. Človek se nam zasmili. Trpljenje Boga-človeka pa nam je tuje, čeprav ga vidimo na križih in čeprav vemo, da je trpel za človeka.

Plebanuš Klepec pa je dojel vso to tragiko božjega obličja. Tolikokrat se je zgrozil ob krvavih ranah in drhtel iz globoke žalosti.

Ta večer je molil z vsem srcem. Njegov glas se je odbijal od praznih sten in polnil veliko izbo.

»Za one, ki so se v Franciji v nečistem grehu izgubili, oče naš, kateri si v nebesih...«

»Za one, ki so doma in tvoje presveto srce ranijo s kletvijo, s prešuštvo, s prelomom zakona in onečaščajo tvoje presveto ime, oče naš, kateri si v nebesih...«

»Za vse one naše misijonarje, ki jih je rodila naša domača mati, ki tvojo vest širijo med še nerešenim poganskim ljudstvom, oče naš, kateri si v nebesih...«

Dolgo sta klečala pred razpelom. Tinč je bil utrujen in je s težavo ponavljaj molitev za plebanušem.

»Zdrava Marija... zdrava Marija...«

Omotičen je bil, kajti preveč ga je razgrela žganica in fantje. Premagoval se je in molil.

»Očenaš« se je vrstil za »očenašem« in »zdrava Marija« za »zdravo Marijo«. Polglasno, enakomerno in uspavajoče. Le plebanuš je od časa do časa poudaril »za vse one«, nato je zopet sledil »očenaš«, miren in goreč, nato »zdrava Marija« zaspana in nejasna.

»Presladki Jezuš«, je še molil Klepec na koncu, »zahvalim se ti za čudežno rešitev konkurza kmetske hranilnice, ki je namenjena tebi v čast —«

»Zdrava Marija milosti polna —« je končal Tinč, ki je preslišal plebanušovo zahvalo.

Klepec je v trenutku vstal in Tinč se je nehote prekinil. Spoznal je, da je naredil neumnost. V strahu je pogledal plebanuša in ni vedel, kam bi se dal.

Ves zabuhel je bil Tinč, pod očmi je imel velike kolobarje in Klepec je takoj zaduhal žganico. Vzkipel je plebanuš, kakor ga Tinč še ni nikoli videl.

Tišina je nastala v sobi. Prekinila sta z molitvijo, ne z notranjim zadovoljstvom, da se je dan dobro končal in da se je bogu zadostilo, kar zahteva od človeka. V plebanušu je bilo vse podrtó. Vsa lepa čustva so mu izginila ob pogledu na Tinča, ki je bil podoben kupu razvalin. Ni bilo prvič, da je dobil Tinča pijanega, a pri molitvi še nikoli.

Tinč je še klečal in nekaj šušljaj pri sebi, kakor da bi končaval »zdravo Marijo«.

»Poberi se —« se je zadril plebanuš in pokazal s prstom na vrata, kot nekoč Jezus, ko je pregnal prekupčevalce iz templja.

Molk.

Počasi je Tinč vstal in gingavo šel proti vratom.

Oba stanovalca hiše med živimi mejami sta preživela noč sila nemirno. Plebanuša je to razburilo. Tinč pa je bil jezen na samega sebe. Toliko bi pa že lahko pazil, da bi plebanušu pravilno odgovarjal. Bal se je, da ga ne bi Klepec nagnal, kajti pijance je sovražil.

Prišlo je jutro. Zora, sonce, nato ptički in vse tako, kot vsako jutro. Tinč se je zgodaj dvignil in pripravil v izbi oltar za mašo. Tudi plebanuš je vstal, in ko sta se srečala na hodniku, je Tinč padel pred plebanušem na kolena.

»Odpustite, duhovni oče!« je ječal pred Klepcem in dvigal roke.

Klepca ni ganilo, takih prizorov je bil deležen vsak dan. Poklekajo pred njim njegove ovčice in dvigajo roke za pokoro in odpustčanje. On pa je bil miren in pravičen sodnik. Klepec, Klepec. Koliko

kolen se je pripognilo pred njim. Te preproste tretjeredniške duše bi naredile še take bedastoče, če bi jih on zahteval. Trepetale so pred njim in jecljale, on se je pa držal pokoncu, zapiral veke, res, kot pravi svetnik. Svetniki imajo zmeraj nekaj veličastnega na svojih obrazih. In v svoji preprosti duši je Klepec hrepenel za tem idealom. Bil bi potem prvi slovenski svetnik, pred Slomškom in Barago. Lepo bi bilo tudi, če bi vsi trije hkratu dosegli beatifikacijo. Zakaj bi samo Italijani imeli svetnike in Francozi, zakaj ne tudi Slovenci, ki so prav tako pobožen in veren narod, če ne še bolj. — Pa to je bila le tiha, skrita Klepčeva želja.

V snežno beli roki je držal Klepec brevir in poslušal tozbe, kot pravi namestnik božji na zemlji. Le pri lesni kupčiji ga je zgrabila pogodba. Tam je pozabil na svoje dostojanstvo. Kakor navaden zemljan je premetaval številke, govoril in kupčeval.

Tinč je še klečal pred njim. Klepec je hladno zrl mimo Tinča in hotel naprej. Tinč je zaječal.

»Ti nisem prepovedal piti?« se je Klepec zopet ustavil.

»Ste, gospod duhovni oče.«

»No?«

»Grešil sem —«

Plebanuš je pomislil.

»Spovej se! Danes ne bom maševal doma.«

Tu ga ima doma pijanca, sam pa govori toliko proti pijanstvu. Tisto jutro plebanuš res ni maševal doma in tudi Tinč mu ni ministriral. Šel je v cerkev, se spovedal in se očistil greha.

Dnevi so se vrstili, kakor da bi prebiral jagode na rožnem vencu. Človek se ni prav zavedel, pa je že bila tu jesen, jesen z vso lepoto, ki jo prinese s seboj v deželo. Polja so porumenela, listje je padalo z dreves na vlažno zemljo, lovci so streljali divjačino, kolniki pa so bili razrezani, kajti takrat so že kmetje vozili pod streho buče in krompir.

Tudi pri plebanušu Klepcu je zavilo življenje na stari tir. Tinč se je poboljšal in plebanuš je delal naprej, tolažil in odpuščal grehe. Maševal je najrajši doma in Tinč mu je ministriral.

Vsako leto na jesen pa si je plebanuš zaželel oddiha. Delo in ravnina sta ga utrudila in šel je kam v hribovit kraj. Tam na hribih je počival, se oziral v nebo in molil. V višinah se je čutil nad vsem stvarstvom. Bil je bliže Bogu. Zdelo se mu je, da si v teh višinah zreta z Bogom iz obličja v obličje. Ko se je sonce ob večerih nagibalo za vrhove, je postalo nebo krvavo. Hribi v svojem večernem molku so ga preželi. Plebanuš je tedaj v lepem občutju padel pred križanega in molil. Tu je bil rešen vseh lesnih pogodb, prav tako obiskov in še tisoč drugih skrbi, ki ga obdajajo drugače sleherni dan.

Tinč pa je doma vodil majhno gospodarstvo. Sam je bil v mirnem domu in skrbel je za jesenske rože, hodil s podvihanimi rokavi okrog zapuščenega hleva, zapiral je kure, jim dajal jesti ali pa si je dal dela v kuhinji s čiščenjem posode.

V tistih dneh je bil večer, kakor jih je malo v letu, posebno pa v jeseni. Tihih jesenskih dni so ljudje navajeni. Sonce se dolgočasi v megli in se skuša preriti do zemlje.

Tisti večer je bil čisto nekaj posebnega. Treskalo in grmelo je, vihar je lomil drevje in trosil jabolka. Po slamnatih strehah so pršele debele kaplje in psi so se boječe stiskali po parmah in pojatah. Včasih je potegnil močan veter, da so škripali tramovi in se je drevje pripogibalo do tal.

Na cesti pred Žerdinovo hišo sta se stiskala ob zidu Žodoš in Krampač. Poškropilo ju je, kadar je potegnil veter. Blisk je od časa do časa razsvetlil pokrajino, da se je videla cerkev kakor podnevi. Porumenelo listje se je svetilo po drevju okrog cerkve in bilo ožarjeno od gorečega neba. Strela se je trgala za strelo in jeze božje ni hotelo biti konca.

»Tebi je rekel, kaj bom jaz hodil«, je rekel Krampač Žodošu.

»Sam pa ne grem za vruga«, se je odločil Žodoš.

Pa sta le ostala. Krampač je menil, da je škoda žganice. Govor se je izgubljal med vetrom in gromom. Čez nekaj trenutkov sta se odločila, da pojmeta oba k Tinču.

Tinč je bil zadovoljen, da sta prišla dva. Nič, bodo vsaj trije pili.

Tako se je tudi zgodilo. Brezskrbnost in veselje je zavelo v plebanušev dom. Vsa hramba je dišala po čaju in žganici, kakor je bilo vselej ob takih prilikah. Zmeraj so se razgibali fantje v dobro voljo in tudi Tinč je bil po navadi pijan.

Zunaj je bil vihar. Blisk in grom sta se vrstila in deževalo je, kakor bi iz škafa lilo. Kadar je votlo zagrmelo, so se vse šipe v oknih stresle.

Na vasi ni bilo živega krsta. Vsi so spali po domovih ali pa so v strahu molili in prosili Boga, da jih obvaruje strele in nevihte.

Oni trije pa se niso zmenili za nevihto. Čudovito veselje je polnilo hram in strele niso nikogar motile. Od streh je lilo in med gredami so se naredili majhni potočki. Doge in velika hrastova drevesa so se cedila.

Okrog enajstih je začela ploha počasi pojemati. Grom je zamrl nekje daleč in tudi deževalo ni več tako. Pokrajina se je umirila, koruza je bila nagnjena na kolnike, strehe so se počasi cedile.

Trem veseljakom je zmanjkalo sladkorja. Ni bilo čudno, kajti gostili so se in uživali, kakor bi bili na gostiji.

Krampač se je ponudil, da gre v trgovino. Nič za to, če bo budil.

Tako sta ostala Tinč in Žodoš sama. V sobi je nastala za trenutek tišina, le od daleč se je na hipe slišalo grmenje. Petrolejka je medlo razsvetljevala sobo. Meso, prazne šalice, sol, vilice, vse to je ležalo razmetano po mizi. Ona dva pa sta za trenutek molčala.

Tinč si ni mogel najti mesta. Vstal je, ponujal Žodošu zdaj to, zdaj ono. Žodoš pa je jedel in pil in se smejal, če je Tinč kaj takega rekel.

Tinč je bil ves v ognju. Zvalil se je na posteljo in se krohotal.

»Tu spim. Mehko je«, je dejal brez zveze. »Še ti pojdi.« Žodoš je še nagnil žganje in sedel poleg Tinča. Nerodno mu je bilo, sédel je pa le. Tinč ga je božal po laseh in po visokih mišičastih ramah.

»Za katero pa kaj hodiš?« se je pošalil Tinč z Žodošem. Tinč je začel širiti nosnice in se bedasto režati. Gola glava se mu je svetila pri slabi svetlobi in zabuhle oči so požirale fanta.

»Nobene nimam«, je spravil iz sebe Žodoš, čeprav mu je bilo nerodno.

»Pa včasih zlezeš skozi okno«, je silil v njega zopet Tinč. »Hm? Ko vsi spijo, samo ona se greje pod blazino kje v štiblecu, pa te čaka. Ha, ha! Ti pa se potegneš skozi okno, uideš k njej pod blazino, potem pa se igrata! Ha, ha!«

Tinč se je zakrohotal. Zgrabil je Žodoša okrog pasu in ga potegnil k sebi. Postal je živina. Trepetal je po vsem telesu in se metal po blazinah.

Takrat je Žodoša pretreslo. Tinč se mu je zagabil kakor še nikoli.

Ko se je vrnil Krampač, ni bilo več tistega veselja, ki so si ga obetali. Žodoš je bil čisto poparjen. Le Tinč, zabuhel in zavaljen, je bil še vedno drzen kot po navadi. Pa vendar se je vse razpoloženje izgubilo, niti žganica niti jedila ga niso mogla več priklicati.

Fanta sta kmalu zapustila plebanušev dom, ki je ostal tih in miren, kajti Tinč je kmalu trdno zaspal.

Drugega dne je prišlo pismo od plebanuša Klepca. V nekaj dneh se bo vrnil.

Klepcec je prišel s hribov ves prenovljen. Žarel je, govoril slovesno in bil sijajne volje.

Ko je sonce zvečer tonilo, je gledal iz svojega doma na polje. Kmetje so vozili domov vse, kar je dozorelo. Po dvorišču je bil razmetan les, kot pred njegovim odhodom. Zdaj je zopet doma. Ura v zvoniku je bila. Sonce se je še igralo na pozlačenih kazalcih in po vasi se je slišalo pokanje naloženih kol.

»Življenje se niti za trenutek ne pretrga, vse gre po svoji poti, kakor je hotel Bog v začetku.« Tako si je govoril Klepcec. Kmalu je povečerjal. Truden je bil in po molitvi je takoj legel.

Zgodaj zjutraj je Tinč pripravil v sobici oltar za sveto daritev. Natrgal je jesenskih rož, da je sobica prijetno dišala.

Plebanuš je stopil s smehljajem na ustih pred božje obličje. Prav tako kakor bi se spustil v pogovor s človekom, je govoril z Bogom. Njegov glas je polnil sobo, ko je bral iz knjige in širil roke, jih sklepal in poljubljal oltar.

»Qui Unigenitum tuum, in cruce pendentem, lancea militis transfigi voluisti, ut apertum Cor, divinae largitatis sacrarium, torrentes nobis funderet miserationis et gratiae...«

Tinč ni ničesar razumel, a čutil je, da je to nekaj vzvišenega, nekaj silno lepega. Še njega je ganilo, da je začel odgovarjati glasno in je skušal v odgovorih oponašati plebanuša.

Od časa do časa je mimo hiše peljal kdo visok voz koruzišča. Pokal je oni na vozu in vpil doli na krave. Ko pa je videl skozi odprto okno plebanuša pred oltarjem, je utihnil, snel klobuk in se prekrižal.

Sonce se je razlivalo po porumenelem listju in travi in topel veter je pihal z juga. Vsa ravnina je bila nasičena s prijetnim zrakom.

Bilo je krasno jutro. V sobi je Klepec daroval Boga v nekrvavi daritvi, zunaj pa je sonce poljubljalo svet.

»V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila beseda. Ta je bila v začetku pri Bogu«, je molil Klepec.

Lepo je, ko se človek tako igra s čustvi, ko zaživi v tem, kar se dá samo čutiti. Nato se je zdel Klepec samemu sebi prenovljen in čudovito poživljen za svoje delo.

Tako je maševal plebanuš dan za dnem. Njegov dom je bil hram božji. Tu je iskreno prosil boga za svoje preprosto ljudstvo, za uspešno trgovino in za hranilnico. Tinč pa je mnogokrat začustvoval s Klepcem, kajti plebanuševe molitev je bila nekaj velikega in lepega.

DVE RESNICI

STONE ŠIFRER

Dr. Ivan Prijatelj, čigar prva obletnica smrti je nedavno minila, je pri svojih predavanjih večkrat naglasil dve trditvi, do katerih je prišel ob študiju novejšje slovenske literature in zgodovine.

Prva misel zadeva enotnost in razčlenjenost narodnega življenja. Trdil je, da narodno življenje ne sme in ne more biti nikdar enosmerno, ampak je nujno, da je raznoliko diferencirano, a vsa ta raznolikost mora imeti skupen smoter. Ta trditev je dovolj jasna, dodati je treba samo to, da morajo biti smeri, v katerih deluje diferenciacija, le variacije neke osnovne sile, ki jo predstavlja in predpostavlja pojem naroda že sam po sebi. Ta osnovna sila ima v sebi vsa nasprotja: premično in mirno, ustaljeno in gibljivo, živo in mrtvo, a te nasprotujoče si sile nosijo življenje, ki je končno neke vrste harmonična izravnava in višja oblika one osnovne izvorne sile.

Razne oblike te diferenciacije so posebno očite v mestu, to je med meščanstvom, ki tvori v neki meri vodilno plast naroda in v povprečnem življenjskem tempu prehaja preko različnih razvojnih stopenj. Predvsem ustvarja mesto duhovne dobrine in seveda tudi uničuje, često več kakor je potrebno. Dasi vedno trdimo, da nismo imeli nikdar slovenskega meščanstva, moramo priznati, da je njegovo vlogo, življenjske oblike in interese v večji ali manjši meri prevzela slovenska inteligenca, ki je sicer res poredko vzniknila iz meščanstva; mnogo bolj pogosto je iskati njenih korenin med kmečkim ljudstvom. Vedno je bilo očito, da se drži slovenske inteligence še prst, če ne v prvem, pa vsaj v četrtem rodu. Kakor je bilo to dejstvo za razvoj slovenskega knjižnega jezika dovolj ugodno, je bilo na drugi strani za marsikatero dejanje skoraj usodno, kajti ta inteligenca ni vselej do kraja spoznala etičnega sveta, iz katerega je izšla, in se tudi ni dovolj trudila, da bi našla in sprejela nove etične sile, ki bi jo vodile in organsko spajale z narodno celoto.

Dr. Prijatelj je to dejstvo razložil ob Mahničevem primeru. Gotovo danes dosti točno spoznavamo, kako zgrešeni so bili Mahničevi nazori, toda priznati mu moramo, da je s svojo doslednostjo, kakršno kažejo